

10. Романенчук Б. Василь Гренджа-Донський (23.4.1897–25.11.1974): [Учнівська праця про І.Панькевича]// Гренджа-Донський В. Твори. Т. I.: Шляхом терновим Поезії.- Вашингтон: Карпат. Союз, 1990.- С. XI-XXVI.
11. Тіхий Ф. Розвиток сучасної літературної мови на Підкарпатській Русі/ Пер. з чес. та післямова Л.Белея, М.Сюська.- Ужгород, 1996.- 227 с. Згадка про І.Панькевича.

* * *

12. Дзєндзелівський Й. О. Видатний дослідник Закарпаття: До 70-річчя з дня народж. І.А.Панькевича// Закарпат. правда.- 1957.- 8 жовт.
13. Дзєндзелівський Й.О. Син Карпат: [До 105-річчя від дня народж. І.А.Панькевича]// Срібна Земля.- 1992.- 6 жовт.
14. Федака П. Один з найвизначніших: До 115-річчя з дня народж. І.А.Панькевича// Срібна Земля.- 002.- 5 жовт.

ЖОВТЕНЬ: 7

ІВАН МИХАЙЛОВИЧ ГРАНЧАК

80-річчя від дня народження вченого-історика
(1927–2000)

Один із провідних українських учених, доктор історичних наук, професор Іван Михайлович Гранчак народився 7 жовтня 1927 р. в селянській родині в с.Нове Давидково, що на Мукачівщині. Закінчивши сільську семирічну школу, подався до Мукачівської гімназії, яку закінчив із відзнакою у червні 1943 р. Згодом І.М.Гранчак продовжив навчання в Мукачівській учительській семінарії, реорганізованій у 1945 р. в педагогічне училище.

Мріючи про вишу освіту, Іван Михайлович для подальшого студювання обрав історико-філологічний факультет Ужгородського державного університету. Ставши студентом, він працює членом гуртків історії СРСР та загальної історії. Одночасно працював учителем російської мови в Ужгородській угорській школі №10, а також старшим науковим працівником Закарпатського обласного архіву.

У 1952 р. І.М.Гранчак успішно склав вступні іспити до аспірантури при Інституті історії в Києві. Маючи неабиякий потяг до наукового збагачення, Іван Михайлович не відкладав справи у далекий кут. Уже в 1955 р. він захистив кандидатську дисертацію на тему «Боротьба трудящих Чехословаччини проти капіталістичної

гніту в період світової економічної кризи 1923–1933 років» і почав працювати в Ужгородському університеті, читаючи студентам курси з історії слов'ян, а згодом і середніх віків.

З 1958 р. І.М.Гранчак став редактором історичних випусків «Наукових записок УжДУ» (з 1995 р. – «Науковий вісник УжДУ») і «Гез і повідомлень УжДУ». Під його редакцією виходили матеріали чисельних конференцій, твори політичного діяча Олекси Боркашока, «Літопис найважливіших подій радянсько-угорських відносин» та ін.

Упродовж 1960–1993 р. І.М.Гранчак очолював кафедру загальної історії. У листопаді 1967 р. він захистив докторську дисертацію на тему «Робітничий клас Угорщини і його боротьба проти білого терору і фашистського режиму в 1919–1925 рр.». На той час Іван Михайлович став наймолодшим в Україні доктором історичних наук.

У 1969 р. І.М.Гранчак отримав учену ступінь професора. Відразу ж він створює в Ужгороді академічний відділ історії країн Центральної і Південно-Східної Європи.

Упродовж короткого терміну, 1980–1981 роки, він займає почесну посаду декана історичного факультету УжДУ, а у 1981–1985 рр. – проректор з навчально-виховної роботи (опікувався студентами гуманітарних і математичного факультетів).

У травні 1995 р. І.М. Гранчак очолив Закарпатський регіональний центр соціально-економічних і гуманітарних досліджень Національної академії наук України. З вересня того ж року він починає працювати у новоствореному Ужгородському природничо-гуманітарному коледжі (нині ЗакДУ), а з липня 1996 р. і до останнього дня життя очолював там кафедру історії і суспільних дисциплін.

Як провідному вченому, І.М.Гранчаку належить близько 500 наукових публікацій на найрізноманітнішу тематику. Серед них є шістнадцять монографій, десятки статей в українських енциклопедіях. Близько половини його праць присвячено сусіднім слов'янським країнам й Угорщині. Інші носять краєзнавчий та історіографічний характер.

Однією із основних праць вченого є монографія «Робітничий клас Угорщини. 1919–1925» (Львів, 1968). Він також є автором розділів про Угорщину в міжвоєнний період та в роки Другої світової війни в «Очерках новой и новейшей истории Венгрии» (М., 1963), розділу про Угорщину 1929–1933 років у третьому томі «Истории

Венгрії» (М., 1972), колективної монографії «УРСР в радянсько-угорському співробітництві» (К., 1972), розділів про середньовіччя Чехію і Словаччину в «Історії південних і західних слов'ян» (К., 1966, 1987). Цінними є його краєзнавчі студії. Серед них: «Місто над Ужем» (Ужгород, 1973, співавт. В.В.Пальок), «О.О.Борканюк» (Ужгород, 1974) та ін.

Іван Михайлович Гранчак брав активну участь у підготовці першого радянського нарису історії Закарпаття «Шляхом до шастов» (Ужгород, 1973), обох видань «Історії міст і сіл УРСР. Закарпатська область» (К., 1969, 1982). У 90-х роках він був редактором і керівником авторського колективу тритомника «Нариси історії Закарпаття». Іван Михайлович – співавтор однієї з перших узагальнюючих праць з історії Ужгородського університету (Ужгород, 1995).

Іван Михайлович Гранчак виховав цілу плеяду нового покоління істориків. Із 24 його аспірантів 21 успішно захистився, а двоє стали докторами наук.

Помер Іван Михайлович Гранчак 13 січня 2000 р. в Ужгороді.

МИКОЛА ПЕТРИШ

Джерельні приписи:

1. Гранчак І. Місто над Ужем: Іст. нарис.- Ужгород: Карпати, 1973.- 272 с. Співавт.: В.Пальок.
2. Гранчак І. Олекса Олексійович Борканюк.- Ужгород: Карпати, 1974.- 196 с.
3. Гранчак І. Партизанський рух на Закарпатті в роки другої світової війни (1939–1944).- Ужгород, 1959.- 24 с.
4. Гранчак І. Революційний робітничий рух в Угорщині в 1917–1939 роках. Конспект лекції.- Ужгород, 1972.- 68 с.
5. Гранчак І. Робітничий рух Угорщини. 1919–1925.- Львів, 1968.- 224 с.
6. Гранчак І.М. Робітничий рух в Угорщині в перші роки часткової стабілізації капіталізму (1924–1925 рр.).- Ужгород, 1965.- 76 с.
* * *
7. Нариси історії Закарпаття. Т. I (З найдавніших часів до 1918 року)/ Відп. ред. і кер. авт. колективу І.М.Гранчак.- Ужгород: Госпрозрахунк. РПП у справах преси та інформації, 1993.- 436 с.
8. Нариси історії Закарпаття. Т. II. (1918–1945)/ Відп. ред. і кер. авт. колективу І.М.Гранчак.- Ужгород: Закарпаття, 1995.- 663 с.
* * *
9. Професор Іван Гранчак: (До 70-річчя від дня народж.)/ Упоряд. М.Зинковська.- Ужгород, 1997.- 180 с.

10. Вегеш М.М. Іван Гранчак про історичну науку// Вегеш М. Історія і політика. В 4-х т.- Ужгород, 2005.- Т. 3.- С. 17-38.
11. Вегеш М.М. Іван Гранчак// Вегеш М. Історичні дослідження. В 7-ми т.- Ужгород, 2000.- Т. 5.- С. 189-245.
12. Декани історичного факультету: Гранчак Іван Михайлович// Під покровительством музи Клію: Іст. ф-ту Ужгород. нац. ун-ту – 60 років/ Упоряд.: М.В.Олашин, Ю.О.Остапець, М.Ю.Токар, В.І.Фенич.- Ужгород, 2005.- С. 50-51.
13. Гранчак Іван// Поп И. Энциклопедия Подкарпатской Руси.- Ужгород: Изд-во В.Падяка, 2001.- С. 145.
14. Іван Гранчак// Вегеш М.М., Горват Л.В. Іст. наука в Ужгород. держ. ун-ті.- Ужгород, 2000.- С. 37-85.

* * *

15. Гранчак І.М.: [Некролог]// Укр. іст. журнал.- 2000.- № 3.- С. 158.
16. Іван Гранчак – академік: [І.Гранчаку присвоєно звання акад. Міжнар. Слов'янської акад. наук (МСАН)]// Новини Закарпаття.- 1998.- 1 серп.
17. Мандрик І. Олашин М. Корифей історичної науки на Закарпатті: До 75-річчя від дня народж. проф. І.Гранчака// Новини Закарпаття.- 2002.- 5 жовт.
18. Пальок В. Вчений, педагог, громадський діяч: [Д-р іст. наук, проф. І.М.Гранчак]// Новини Закарпаття.- 2001.- 16 січ.
19. Федака С. І.М.Гранчак (1927–2000) – літописець Ужгорода: [Життя та діяльність проф. І.М.Гранчака]// Ужгород.- 2000.- 22 січ.

ЖОВТЕНЬ: 10

МИКОЛА ВАСИЛЬОВИЧ ОЛАШИН

50-річчя від дня народження науковця-історика
(нар. 1957)

В останні роки стало модним критикувати радянську владу. Критика у більшості випадків є справедливою. Але не варто забувати й про беззаперечні досягнення, а саме: будівництво підприємств, засобів комунікації, поступове розв'язання житлової проблеми, існування безплатної освіти та медицини. На наше переконання, тоді були кращі можливості для здобуття вищої освіти (середня – була обов'язковою), ніж зараз. Пам'ятаємо багатодітні сім'ї Бледжанів, Зимомрів та інші, діти яких зараз добре відомі в колі інтелігенції. Щось подібне сталося і у родині Василя Васильовича і Олени